

21 Nazizm w Niemczech

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXVII. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:

3) charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (niemieckiego narodowego socjalizmu): ideologię i praktykę

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1918, 1919, 1923, 1928, 1929, 1919–1933, 1933, 1933–1945, 1934, 1938,
- postać: Adolfa Hitlera,
- główne założenia ideologii narodowego socjalizmu,
- główne cechy państwa totalitarnego.

ROZUMIE

- pojęcia: Republika Weimarska, narodowy socjalizm (nazizm), NSDAP, obóz koncentracyjny, Trzecia Rzesza, Führer, państwo totalitarne (totalitaryzm), militarizm, antysemityzm, hiperinflacja, pucz, *Mein Kampf*, gestapo, SA, SS, ustawy norymberskie, noc kryształowa,
- związek między sytuacją gospodarczą a radykalizacją społeczeństwa niemieckiego.

POTRAFI

- omówić sytuację Niemiec po I wojnie światowej,
- opisać okoliczności powstania Republiki Weimarskiej,
- scharakteryzować sytuację gospodarczą Republiki Weimarskiej,
- przedstawić okoliczności i skutki puczu monachijskiego,
- zinterpretować i ocenić ideologię narodowego socjalizmu (nazizmu),
- dostrzec przyczyny wzrostu popularności Hitlera w społeczeństwie niemieckim,
- omówić drogę Hitlera do władzy,
- dostrzec zagrożenia dla demokracji na przykładzie sposobu przejścia władzy przez Hitlera w Niemczech,
- wskazać cechy niemieckiego państwa totalitarnego,
- omówić założenia polityki Trzeciej Rzeszy i ich realizację,
- scharakteryzować politykę nazistów wobec Żydów.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne.

I. Wprowadzenie

Opisujemy krótko sytuację Niemiec w ostatnim etapie I wojny światowej. Zwracamy uwagę na różne stanowiska wyrażane przez państwa ententy wobec sprawy niemieckiej oraz wpływ Anglii i Francji na kształt i treść traktatu wersalskiego. Prosimy uczniów o podanie postanowień traktatu w sprawie Niemiec, a następnie zadajemy pytanie:

- Jak mogą zareagować obywatele Niemiec na ład wersalski?

Odpowiedzi zapisujemy na tablicy i informujemy, że powrócimy do nich pod koniec zajęć.

II. Rozwinięcie

W rozmowie nauczającej omawiamy wydarzenia w Niemczech w latach 1918–1919: abdykację cesarza, nieudane powstanie komunistyczne i okoliczności powstania Republiki Weimarskiej.

Dalszą część lekcji poświęcamy na omówienie sytuacji gospodarczej Niemiec po zakończeniu wojny.

Wieszamy na tablicy mapę mentalną *Gospodarka Republiki Weimarskiej* ► [PDF](#), po czym polecamy uczniom zapoznać się z podrozdziałem *Dwa kryzysy gospodarcze* (s. 156–157). Następnie wspólnie uzupełniamy mapę, wpisując informacje dotyczące gospodarki państwa niemieckiego w okresie międzywojennym.

Po uzupełnieniu mapy zachęcamy uczniów, aby zastanowili się, w jakim stopniu trudności bytowe mogą wpłynąć na postrzeganie człowieka czy też jego stosunek do otaczającej rzeczywistości. Odpowiedziami kierujemy tak, aby uczniowie dostrzegli niebezpieczne zjawisko polegające na tym, że z brakiem stabilizacji gospodarczej najczęściej idzie w parze radykalizacja stanowiska społeczeństwa w wielu różnych kwestiach.

Wyjaśniamy, że przewijający się przez scenę polityczną Republiki Weimarskiej Adolf Hitler po pierwszej porażce, jaką był pucz monachijski, zapewne szybko dostrzegł tę tendencję i zrozumiał, że może ona pomóc mu przejąć władzę.

Przedstawiamy uczniom postać Adolfa Hitlera i pierwsze lata jego kariery politycznej. Następnie wyjaśniamy główne założenia stworzonej przez niego ideologii narodowego socjalizmu, określanego też mianem nazizmu. Zwracamy ponadto uwagę na te aspekty nazizmu, które przyczyniły się do ogromnej popularności Hitlera i jego ideologii w Republice Weimarskiej.

Korzystając z podrozdziału *Dojście Hitlera do władzy* (s. 158), omawiamy kolejne etapy przejmowania kontroli nad Republiką Weimarską: począwszy od wyborów do Reichstagu w 1932 r. aż do powstania Trzeciej Rzeszy. Następnie prosimy uczniów o uważne przestudiowanie kolejnych etapów procesu historycznego, który mieli okazję zaobserwować, i pytamy, jakie wnioski można wyciągnąć na podstawie tej obserwacji.

Dyskusją kierujemy w taki sposób, aby uczniowie dostrzegli kruchość ustroju demokratycznego wobec takich zagrożeń, jak nazizm czy dążenie jednego polityka do przejścia całkowitej władzy w państwie. Zwracamy uwagę na to, że ta kruchość w dużej mierze zależy od postawy społeczeństwa. Jeśli będzie bierne, demokracja upadnie. Jeśli stawi opór i będzie jej bronić jako najwyższej wartości – wówczas demokracja przetrwa.

Informujemy, że po przejściu władzy w Niemczech Adolf Hitler i jego zwolennicy rozpoczęli wprowadzanie w państwie ustroju totalitarnego.

Wyjaśniamy, że zadaniem uczniów będzie ustalenie, czym był i w czym się przejawiał ustrój totalitarny. Wprowadzamy pojęcie totalitaryzmu, a następnie dzielimy uczniów na trzy grupy i każdej rozdajemy instrukcje ► .

Grupa I

Zapoznajcie się z podrozdziałem *Państwo totalitarne* (podręcznik, s. 159) oraz znajdującą się w nim ilustracją i przygotujcie mapę mentalną, w której na przykładzie nazistowskich Niemiec wyjaśnicie, czym było państwo totalitarne.

Grupa II

Zapoznajcie się z podrozdziałem *Nazistowskie Niemcy* (podręcznik, s. 160) oraz znajdującą się w nim ilustracją i przygotujcie mapę mentalną, w której wyjaśnicie, jak funkcjonowało nazistowskie państwo totalitarne i jaki był stosunek społeczeństwa niemieckiego do działalności nazistów.

Grupa III

Zapoznajcie się z podrozdziałem *Antysemityzm w Trzeciej Rzeszy* (podręcznik, s. 160–161) oraz znajdującymi się w nim ilustracjami i tekstem źródłowym, a następnie przygotujcie mapę mentalną, w której przedstawicie stosunek nazistów do ludności żydowskiej zamieszkującej Trzecią Rzeszę.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup prezentują efekty wykonanej pracy.

Analizując antysemicką wymowę ilustracji w podręczniku (s. 161), pytamy uczniów o zagrożenia, jakie wynikały i wynikają z takiej postawy ludzi wobec siebie.

III. Podsumowanie

Prosimy uczniów, aby jeszcze raz przyjrzeni się odpowiedziom na pytanie zadane na początku zajęć (*Jak mogą zareagować obywatele Niemiec na ład wersalski?*). Wspólnie zastanawiamy się, który moment dziejowy zdecydował o tym, że Niemcy poszły w kierunku wyznaczonym przez Adolfa Hitlera.

Metody kontroli

Ćwiczenie 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 51).

Praca domowa

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 50).